

[Larsen-Ledet]

også klar over, at vi ikke kan have 200.000 fuldtidslandmænd beskæftiget i dansk landbrug, men det er bl.a. også derfor, vi gerne vil være med til at tilrettelægge en lovgivning sådan, at der også bliver muligheder for deltidslandbruget, hvor der kan være en kombination af landbrug og indtjening ved siden af – enten af den ene eller den anden af ægtefællerne.

Det er så vigtigt, at vi ligesom legaliserer den udvikling, for vi kan ikke gøre os til talsmænd ved festlige lejligheder for lokalsamfundene, uden at vi er nødt til også at tage en slags konsekvens af det ved politisk handling.

Vi skal arbejde med forskning, med forsøg og med uddannelse med det formål at gøre den enkelte landmand dygtigere og mere effektiv. Vi skal arbejde med det, som landbrugsministeren så tit taler om, nicheproduktioner, og jeg vil da gerne spørge, om ikke det er hr. Ove Jensen bekendt, at der godt kan være penge i nicheproduktioner. Jeg mener, der er masser af eksempler på, at der kan være penge i nicheproduktioner, og det er vigtigt, at vi er åbne over for sådanne nye muligheder. Der er måske nogle, der trækker på skulderen af nye muligheder, men jeg mener, det er vigtigt, at vi her fra folketingets side ikke låser os fast i gamle forestillinger om, hvordan landbruget skal se ud, men har et åbent sind over for nye muligheder, nye og hidtil ukendte produktioner, som måske senere virkelig kan vise sig at være noget, der er rigtig.

Det er også for det radikale venstre vigtigt, at vi har en alsidighed i brugsstørrelsen, at vi har store og små brug, at vi har selvejerbrug, og at vi virkelig bestræber os for også fremover at give de kapitalsvage mulighed for at få foden under eget bord i dansk landbrug.

Endelig vil vi også gerne overveje andre ejerformer, og her er andelslandbruget en åbenlys ejerform, som vi fra radikal side er parat til at være med til at forhandle om at legalisere.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Bedriftsstrukturen har gennem de sidste årtier undergået betydelige ændringer. Antallet af landbrugsbedrifter udgjorde i 1961 knap 200.000, i 1984 udgjorde de 95.000, og denne udvikling mod færre bedrifter fortsæt-

ter i form af en årlig reduktion på 3–4 pct. Samtidig er gennemsnitsstørrelsen af den enkelte landbrugsbedrift gået kraftigt i vejret. I 1984 er gennemsnitsstørrelsen nået op på omkring 30 ha eller rundt regnet en fordobling i forhold til 1960.

Sideløbende med denne udvikling foregår den animalske produktion inden for rammerne af stadig stigende besætningsstørrelser. Som et eksempel kan nævnes, at 75 pct. af svineproduktionen i dag foregår på 25 pct. af de bedrifter, der har svin. Ved udgangen af 1980erne må man derfor antage, at den samlede svineproduktion foregår på ca. 5.000 bedrifter.

Især denne svinekødsproduktion på færre bedrifter har bidraget til de senere års debat om landbruget som forureningskilde. I dag bruger man som bekendt betegnelsen svinefarm, og ved afgørelsen af, om en ejendom skal katalogiseres som en sådan eller ej, har det været lagt til grund, at en hektar maksimalt årligt kan bære en belastning på 30 t fast eller flydende gødning, svarende til gødning fra 50 producerede slagtesvin eller 5,5 årssøer pr. ha.

Af hensyn til sikringen af en vedvarende udnyttelse af landbrugsarealet er det i den enkelte landmands interesse og i samfundets interesse, at der tilstræbes den størst mulige balance mellem areal og besætning.

Den udvikling, jeg har skitseret, har haft en lang række meget negative konsekvenser: langt færre beskæftigede, stigende miljøforurening og produkter, som udsættes for kvalitetskritik, og for husdyrene har udviklingen betydet en aldeles uhuman tilværelse.

Indtil for meget nylig har landbrugets banerførere ignoreret enhver form for kritik. Man har opfattet alle kritikere som venstreorienterede eller kværunter, som ingen praktisk indsigt havde i landbruget, og som ærlig talt burde holde deres mund. Men nu synes det, som om der er nye toner undervejs, bl.a. i landbrugsministeriets strategioplæg om en miljøvenlig landbrugspolitik, hvilket viser, at et stærkt og vedvarende pres nytter, og at dette pres skal fortsætte.

Husmandsforeningerne har også lyttet, måske fordi de har været bange for at blive sat uden for indflydelse på udviklingen. De har derfor startet en strukturdebat for at fastholde antallet af landbrug og arbejdspladser, og en del af husmændene har erkendt, at